

**НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О. О. Богомольця**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я
ТА ПРОФІЛАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ**

**ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ
студентської науково-практичної конференції**

*Інноваційні підходи у наукових дослідженнях у сфері
громадського здоров'я та профілактичної медицини:
досягнення та перспективи*

Київ – 2025

Шляхи вирішення проблеми потребують комплексного підходу, який включає лікування, профілактику та активну співпрацю на рівні місцевих громад та міжнародних організацій.

Опіатна замісна терапія метадоном або бупренорфіном є ефективним способом зменшення шкоди від залежності. Лікування має доповнюватися психологічною та соціальною підтримкою. Не менш важливим є запровадження освітніх програм для інформування молоді про шкоду наркотиків.

Допомога територіальним громадам шляхом надання ресурсів для місцевих програм із залучення батьків, вчителів та лідерів громадської думки допоможе розширити їх можливості. Проведення тренінгів, семінарів та освітніх заходів для молоді допоможе сформувати здорові звички та розвинути критичне ставлення до соціального впливу. Підтримка молодіжних лідерів та ініціатив сприятиме популяризації здорового способу життя в громадах.

ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ ДЕЯКИХ СОЦІАЛЬНО ЗНАЧУЩИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ТА ФАКТОРІВ РИЗИКУ У НАСЕЛЕННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ МІКРОЯДЕРНОГО ТЕСТУ

Наталія ЧЕРМНИХ, Вікторія ЗАМКЕВИЧ
Здобувач вищої освіти II курсу ННІГЗПМ
Науковий керівник: к. мед. н., доцентка

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Соціально значущі захворювання є однією з ключових загроз здоров'ю населення. Це зумовлено тим, що багато з них можуть спричинити тимчасову та стійку втрату працездатності, потребують значних фінансових ресурсів на профілактику, лікування та реабілітацію, а також можуть призводити до передчасної смерті населення. Для виявлення деяких з них та для оцінки ризиків, пов'язаних із впливом шкідливих факторів

навколишнього середовища, професійних загроз, способу життя тощо застосовується мікроядерний тест (МЯ-тест).

Популярність МЯ-тесту зумовлена безпечністю, специфічністю та здатністю виявляти широкий спектр цитоморфологічних і цитогенетичних змін у маркерних клітинах ще на субклінічному етапі розвитку патологій. До того ж, процедура забору й аналізу зразків клітин є простою та недорогою.

Наявність мікроядер (МЯ) і ядерних аномалій в епітеліальних тканинах дозволяє ефективно моніторити окремі групи населення або популяції, які зазнали впливу мутагенних, генотоксичних або тератогенних факторів. Особливу чутливість МЯ-тест демонструє в оцінці генотоксичності, пов'язаної з екологічними та професійними ризиками. Однак, він також може бути використаний для відстеження позитивних ефектів, наприклад, у результаті змін у способі життя або корекції харчування.

МЯ зазвичай спостерігаються в епітеліальних клітинах, що походять із базального шару, де активно діляться клітини. Протягом 5–14 днів ці клітини мігрують до поверхні, відображаючи пошкодження, які відбулися за цей час. Ротова порожнина часто розглядається як "дзеркало" здоров'я людини, адже її слизова оболонка може демонструвати динаміку захворювань. Вона також є зоною першого контакту із забруднювачами, такими як тютюн, алкоголь, наркотики, ліки або забруднене повітря.

Слизова оболонка ротової порожнини забезпечує простий доступ до забору клітин за допомогою мінімально інвазивної та безболісної методики. Цей підхід добре переноситься пацієнтами, а букальний епітелій є найзручнішою тканиною для оцінки цитотоксичних і генотоксичних ефектів. Крім того, слизовий шар виступає першою лінією захисту від небезпечних агентів (канцерогенів), реагуючи на них швидше, ніж виявляються системні наслідки.

Клітини зі слизової оболонки рота використовуються для моніторингу раних генотоксичних ефектів. Метод зручний для дослідження великих популяцій шляхом виявлення МЯ та інших ядерних і клітинних аномалій. МЯ-тест використовується в епідеміологічних дослідженнях впливу способу життя, професійних чинників, харчування, розвитку хронічних захворювань, онкології, старіння, а також дії ліків чи наркотиків.

Оскільки більшість змін у неопластичних клітинах відбувається в ядрах, їхні аномалії – зокрема зміни в кількості, щільності й розподілі хроматину – дозволяють розрізняти нормальні та патологічні клітини. До таких аномалій належать конденсація хроматину, каріорексис, пікнотичні ядра, каріоліз, ядерні зачатки та клітини з множинними ядрами.

Отже, для поліпшення громадського здоров'я, виявлення соціально значущих захворювань населення та факторів ризику їхнього виникнення застосування МЯ-тесту має важливе значення.